

KULTŪRAS NORIŠU PIEDĀVĀJUMA IZLASE 2025. gada SEPTEMBRIS

UZMANĪBAS CENTRĀ LITERATŪRA UN GRĀMATNIECĪBA

Cienījamie kolēģi un draugi!

Kultūrizglītības programmas “Latvijas skolas soma” komanda sadarbībā ar dažādu kultūras nozaru ekspertiem turpina rakstu sēriju, lai iepazīstinātu ar kādu no programmā iekļautajām kultūras nozarēm. Šoreiz fokusā literatūra un grāmatniecība.

Programma “Latvijas skolas soma” sniedz iespēju skolēniem iepazīt Latvijas mākslas un kultūras norises visā plašajā spektrā – mūzikā, teātrī, dejā, cirkā, vizuālajā mākslā, kino, arhitektūrā, dizainā, kultūras mantojumā, literatūrā un grāmatniecībā. Dažas no šīm jomām gan skolotājiem, gan skolēniem ir tuvākas un pazīstamākas, citas neko daudz neizsaka vai nav gadījies ar tām tā īsti sastapties un iepazīties. Šīs tematiskās izlases palīdz akcentēt kultūras daudzveidību un padarīt saprotamāku tās dažādo nozaru specifiku bērnu un jauniešu auditorijām, kā arī vēl vienā veidā sniegt atbalstu skolotājiem.

Esejā “Vai vajag lasīt grāmatas?” literāte, autore un dramaturģe Anete Konste aicina ļaut bērniem un jauniešiem literatūru iepazīt brīvi un pakāpeniski, kā arī mudina iepazīstināt ar autoriem, tiekoties skolās klātienē. Eseja lasāma programmas tīmekļvietnē: <https://latvijasskolassoma.lv/raksti-un-publikacijas/vai-vajag-lasit-gramatas/>.

Aija Tūna, Dr. paed.,
kultūrizglītības programmas “Latvijas skolas soma” vadītāja

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Citādi burti”

Piedāvā: Ventspils muzejs

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienes norise

Kontaktinformācija: Inese Aide, e-pasts: inese.aide@ventspils.lv, tel. nr.: 29999653

Mērķauditorija: 5.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/mujejpedagogiska-nodarbiba-citadi-burti/>

Nodarbība iepazīstinās ar Ventspils pusē dzimušā rakstnieka, pedagoga un novadpētnieka Herberta Dorbes pēdējiem dzīves gadiem, kad viņš bija zaudējis acu gaismu, bet turpināja rakstīt. Skolēni apskatīs Herberta Dorbes neredzības gadu rokrakstu, mēģinās to izlasīt.

Rakstniekam tika izgatavots īpašs koka dēlītis ar līnijām, kuras sataustot viņš rakstīja. Herberts Dorbe ir sastādījis “Ābeci mājas mācībai”, kura izdota 1931. gadā. Pēc tās parauga 2022. gadā muzejs izgatavoja burtus Braila rakstā. Nodarbībā skolēni, izmantojot Herberta Dorbes

neredzības gadu dēlīša kopijas, uzliekot necaurredzamas brilles, rakstīs tekstu, mēģinās sataustīt un atpazīt latīņu burtus un to rakstību Braila rakstā.

Orientēšanās lasāmspēle “Vārdi atdzīvojas!” ar rakstnieci Luīzi Pastori

Piedāvā: Rakstniece Luīze Pastore

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kontaktinformācija: Luīze Pastore, e-pasts: <mailto:pastore.luize@gmail.com>, tel. nr.: 26866593

Mērķauditorija: 3.–5. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/orientšanas-lasamspele-vardi-atdzivojas-ar-rakstnieci-luizi-pastori/>

Rakstniece Luīze Pastore aicina uz spēli, kas apvieno divas šķietami nesavienojamas lietas: lasīšanu un kustēšanos svaigā gaisā. Skolas āra teritorijā skolēniem jāatrod paslēptie stāsta “Jauno rakstnieku klase” varoņi, jārisina lasāmuo devumi un jāatklāj detektīvnoslēpums: kurš un kāpēc izjaucis skolas mācību darbu, atdzīvinot īstu mūmiju? Spēles sākumā autore atraktīvā veidā iepazīstina ar stāsta varoņiem un notikumiem, bet noslēgumā aicina skolēnus sniegt atgriezenisko saiti par varoņu raksturiem, emocijām un kopīgi izprast to rīcības cēloņus.

“Jauno rakstnieku klase” ir žurnālā “Lasis” publicētais stāsts turpinājumos par skolotāju Skrapcu un viņa nevaldāmo 5.c klasi, kuriem piemīt spēja atdzīvināt uzrakstītos stāstus. Spēle aicina atpazīt varoņu emocionālos stāvokļus un pamatot uzvedības iemeslus. Vai klasesbiedra īgnums slēpjas kādā atgadījumā viņa mājās? Vai drauga vēdera sāpes liecina par pārlietu lielu satraukumu? Kas ir sēras? Ko dara klasesbiedrs, kuru neviens nekad nepamana?

Izglītojoša un izzinoša nodarbība “Anšlavs Eglītis. No Inciema līdz Holivudai”

Piedāvā: Anšlava Eglīša ekspozīcija

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kontaktinformācija: Sintija Kostjukoviča, e-pasts: sintija.kostjukovica@sigulda.lv, tel. nr.: 26752873

Mērķauditorija: 5.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/izglitojosa-un-izzinosa-nodarbiba-anslavs-eglitis-no-inciema-lidz-holivudai/>

Nodarbības uzmanības centrā ir trimdas rakstnieks, dramaturgs, dzejnieks un korespondents Anšlavs Eglītis. Skolēni iepazīsies ar rakstnieku video formātā – kas ir Anšlavs Eglītis, kā viņš nonāca Inciemā, ko viņš te darīja un kāpēc viņa ceļš aizveda līdz pat Holivudai, kur Anšlavs Eglītis darbojās kā kino žurnālists un tikās ar tā laika kino zvaigznēm.

Nodarbība ir veidota kā sociāla telpa pašizziņai. Mijiedarbībā ar ekspozīcijas saturu — Anšlava biogrāfiju — skolēni tiks rosināti domāt par dzīvē svarīgiem jautājumiem – ko var panākt ar neatlaidību un uzdrīkstēšanos, cik nozīmīgi ir nepazaudēt sevi plašajā pasaulē un spēt paraudzīties uz lietām no citu skatu punkta.

Inciema torņa 2. stāvā izvietota ekspozīcija “anšlavs eglītis. jaunais cilvēks”, kurā var iepazīties ar rakstnieka dzīvesgājumu vizuāli uztveramā veidā.

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Lasāmskapis”

Piedāvā: Latvijas Nacionālais rakstniecības un mūzikas muzejs

Norises laiks: Pēc iepriekš izsludināta grafika; klātienēs norise

Kontaktinformācija: Liena Šmukste, e-pasts: komunikacija@rmm.lv, tel. nr.: 67509263

Mērķauditorija: 1.–4. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/muzejpedagogiska-nodarbiba-lasamskapis/>

Nodarbībā skolēni iepazīstas ar lasīšanu kā procesu, tās sniegtajām emocijām, kā arī dažādu rakstnieku lasīšanas pieredzi, piemēram, Ineses Zanderes lasīšanu zem segas, Imanta Ziedoņa lasīšanu ganos u.c.

Dalībnieki kopā ar vadītāju aktīvi piedalās procesā, nodarbība ir kā saruna ar skolēnu līdzdarbošanos.

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Rūdolfs Blaumanis – rakstnieks, žurnālists, režisors”

Piedāvā: Jaņa Rozentāla un Rūdolfa Blaumaņa muzejs

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kontaktinformācija: Dace Vosa, e-pasts: jrrbm@memorialiemuzeji.lv, tel. nr.: 26392540

Mērķauditorija: 10.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/muzejpedagogiska-nodarbiba-rudolfs-blaumanis-rakstnieks-zurnalists-rezisors/>

Nodarbības mērķis ir papildināt skolēnu zināšanas par izcilā rakstnieka Rūdolfa Blaumaņa dzīvi un personību, kā arī 19. gadsimta beigu un 20. gadsimta sākuma dzīvi Rīgā un citviet Latvijā.

Nodarbības sākumā skolēni gida pavadībā dodas neilgā pastaigā pa jūgendstila dzīvokli, kurā dzīvojis izcilais gleznotājs Janis Rozentāls ar ģimeni. No 1906. līdz 1908. gadam kā apakšrnieks dzīvoklī dzīvojis arī rakstnieks Rūdolfs Blaumanis. Ekskursijas laikā skolēni gūst priekšstatu par to, kā norisinājusies dzīve mājoklī pirms vairāk nekā 100 gadiem.

Mērojot ceļu pa nelielajām kāpnēm uz Rūdolfa Blaumaņa istabu dzīvokļa otrajā stāvā, iespējams iztēloties, ka gluži tāpat pēc darbadienas laikrakstā vai vēlas teātra izrādes rakstnieks devies augšā uz mazo istabiņu. Tā joprojām glabā rakstnieka piemiņas lietas, piemēram, redakcijas darbu pierakstu burtnīcu, Jaņa Rozentāla gleznoto Rūdolfa Blaumaņa tēva portretu.

Skolēni, iepazīstoties ar tuvāko draugu un paziņu atmiņām par Rūdolfu Blaumani, padziļina savas zināšanas par rakstnieku un uzzina jaunus, interesantus faktus.

Literārā tikšanās ar grāmatu sērijas “Koko un Riko” autori Eviju Gulbi

Piedāvā: Rakstniece Evija Gulbe

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kontaktinformācija: Evija Gulbe, e-pasts: evb@inbox.lv, tel. nr.: 29636335

Mērķauditorija: 1.–4. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/literara-tikšanas-ar-gramatu-serijas-koko-un-riko-autori-eviju-gulbi/>

Tikšanās laikā rakstniece Evija Gulbe kopā ar skolēniem iepazīsies ar grāmatu sērijas “Koko un Riko” tapšanu – kā radās ideja un tēli, kā rodas stāsti un ilustrācijas un kā notiek šādu grāmatu sēriju radīšana.

Nodarbība norisinās kā interaktīva saruna ar rakstnieci, iekļaujot grāmatu fragmentu lasījumus, sarunas un vizuālus materiālus, īpašu uzmanību veltot Koko un Riko tēliem, to raksturojumam (izskatam, rīcībai), jēdzieniem – fragments, stāsts, grāmata, grāmatu sērija, skice, ilustrācija, manuskripts; kā arī citiem personīgi nozīmīgiem literārajiem tēliem. Īpašu uzmanību rakstniece pievērš sarunai par skolēniem aktuālāko sērijas grāmatu – “Koko un Riko skolas zvaigznes” (2020), kas vēsta par abu galveno varoņu pieredzi skolā.

Tikšanās papildina literatūras stundās apgūto, veicinot skolēnu lasītprasmi un radošo domāšanu.

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Pa Raiņa bērības takām Berķeneles pusmuižā”

Piedāvā: Raiņa māja Berķenelē

Norises laiks: Pēc iepriekš izsludināta grafika, pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kontaktinformācija: Inese Baravika, e-pasts: berkenele@augstaugavasnovads.lv, tel. nr.: 29272200

Mērķauditorija: 1.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/muzejpedagogiska-nodarbiba-pa-raina-bernibas-takam-berkeneles-pusmuiza/>

Nodarbībā skolēni, nosacīti sastopot Raiņa māsu Līzi un mammu Dārtu, iepazīst lauku dzīvi un ikdienu 19. gadsimta otrajā pusē, Pliekšānu ģimenes sadzīvi Berķenelē, klausās dzeju un uzzina, tostarp skatās, kādas animācijas filmas un video sižeti par Raiņa māju tapuši Berķenelē. Iedvesmojoties no Raiņa dzejas, skolēni iesaistās savam vecumposmam atbilstošajās rotaļās/aktivitātēs un veic dažādus izzinošus uzdevumus.

Skolēni uzzina ne tikai par Raiņa literāro darbību, bet arī par mazā Žaniņa (Jāņa Pliekšāna) skolas gaitām un piedzīvojumiem Berķeneles pusmuižā, aizraušanos ar antīko kultūru, viņa interesi par dabaszinībām un tēlotājmākslu. Tālāk skolēni iepazīst Berķeneles Radošo dārzu, kur katram mākslas objektam ir savs tapšanas stāsts. Mākslas objekti un instalācijas veidoti starptautiskajos mākslas plenēros dažādos laikos, bet tie visi veidoti Raiņa dzīves un daiļrades iespaidā.

Noslēgumā skolēni piedalās improvizētā 19. gadsimta beigu mācību stundā un izmēģina rakstību ar tinti un spalvaskātu, pievēršot uzmanību vēstules žanram un vienlaikus uzzinot par unikālo Jāņa Pliekšāna saraksti ar ģimeni un vēlāk ar sievu Aspaziju, kā arī par šīs sarakstes nozīmi Latvijas kultūrtelpā.

Mūziķu apvienības “BikiGRUPA” koncerts “BikiKONCERTS” ar Inesi Zanderi

Piedāvā: Izdevniecība "Liels un mazs"

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kontaktinformācija: Patriks Stepe, e-pasts: pkstepe@gmail.com, tel. nr.: 25756683

Mērķauditorija: 1.–4. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/muziku-apvienibas-bikigrupa-koncerts-bikikoncerts-ar-inesi-zandari/>

Koncerta laikā atskaņotas jau plaši iecienītas, kā arī jaunradītas latviešu komponistu dziesmas, kuras ietērtas jaunās, tieši šim koncertam darinātās, aranžijās. Koncerta muzikālajā programmā iekļautas tādas dziesmas kā “Kartupeli, kartupeli” (Jānis Sildegs, Vitauts Lūdēna vārdi), “Zaķīšu pirtiņa” (Imants Kalniņš, Viļa Plūdona vārdi), “Saulīte ar zobiem” (Valters Kaminskis, Mara Čaklā vārdi) u.c., kā arī “BikiGRUPA” radītas oriģināldziesmas.

Koncertā skolēni aicināti līdzdarboties, ne tikai attīstot savu iztēli, atmiņu, bet arī harmonisko dzirdi un vokālās prasmes, dziedot daudz balsīgi apvienības “BikiGRUPA” vadībā. Koncertā, piedaloties dzejniecei Inesei Zanderei, skolēni izzina latviešu dzeju, pieredzot starpdisciplināru mūzikas un literatūras mijiedarbību. Koncerts iepazīstina un rosina bērnu un jauniešu interesi par latviešu komponistiem, dzejnieku un mākslinieku daiļradi.

Muzikāls dzīvesstāsts “No Veidenbauma neaizbēgsi”

Piedāvā: SIA “Liepāja Music”

Norises laiks: Pēc iepriekš izsludināta grafika; digitāla norise

Kontaktinformācija: Irita Kalēja, e-pasts: info@liepajamusic.lv, tel. nr.: 26470868

Mērķauditorija: 7.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/muzikals-dzivesstasts-no-veidenbauma-neaizbegsi/>

Eduards Veidenbaums ir atpazīstams un ievērojams latviešu autors, kura dzejoļi pelnīto atzinību guvuši tikai pēc dzejnieka nāves. Dzīves laikā no Veidenbauma radītiem aptuveni simts dzejoļiem netika publicēts neviens. Laikabiedriem viņš palika zināms kā daudzsološs kultūrvēsturisku apceru, rakstu un tulkojumu autors, taču noteikti ne kā dzejnieks. Tiesa gan, daudzi Veidenbauma dzejoļi inteliģences aprindās bija pazīstami rokrakstos, taču izdoti tie tika tikai pēc dzejnieka nāves.

Mūsdienīgajā video īsfilmā “No Veidenbauma neaizbēgsi” iekļauta dzejnieka biogrāfija, kas tiek atspoguļota gan saistoša stāstījuma, gan atraktīvi izspēlētu ilustrējošu mizanscēnu, gan muzikālo epizožu formātā. Veidenbauma dzejoļi plaši tiek izmantoti mūzikā, īpaši aktualizējot savas saturiskās vērtības laika maiņu, revolucionāru vēsmu vai gaisā virmojošu netaisnību nojausmu brīžos.

Veidenbauma dzeja spējusi uzrunāt gandrīz katru ne tikai tāpēc, ka ir ironiska, reizēm drūma, paskarba, skanīga vai sarkasma, skepses un ironijas pilna, bet arī tāpēc, ka katrs atsevišķos brīžos spēj identificēties ar viņa dzejoļos valdoši lirisko “ES”. Paralēli teatrāliem fragmentiem video iekļautas Jura Kulakova, Ralfa Eilanda un Jāņa Ivuškāna dziesmas ar dzejnieka tekstiem.

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Zelta zirgs”

Piedāvā: Raiņa un Aspazijas māja

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienes norise

Kontaktinformācija: Zanda Rozenberga, e-pasts: zanda.rozenberga@memorialiemuzeji.lv, tel. nr.: 67272643

Mērķauditorija: 5.–9. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/muzejpedagogiska-nodarbiba-zelta-zirgs/>

Nodarbībā skolēni iepazīsies ar Raiņa lugu “Zelta zirgs”, lugā paustajām vērtībām, vēstījumu, noskaņu un galvenajiem varoņiem, attēlojot tos netradicionālā veidā – ar perkusijas instrumentu palīdzību. Skolēni iepazīsies ar lugas pirmizdevumu, tā tapšanas vēsturi un apstākļiem, vēlāk lomās lasot katra cēliena zīmīgākos dialogus un kopā ar muzejpedagogu pārrunājot lugas sižetisko līniju un idejisko vēstījumu.

Ievaddaļā skolēni apskata Raiņa un Aspazijas mājas memoriālo dzīvokli, kā arī rakstnieku personisko bibliotēku, kurā tiek iepazīstināti ar lugas “Zelta zirgs” pirmizdevumu, tā tapšanas vēsturi un apstākļiem.

Skolēni saņems dažādus perkusiju instrumentus – džambas, “jūras bungas”, zvangu un daudzus citus –, lai ar tiem katram lugas cēlienam vienotā instrumentālā ansablī radītu muzikālo pavadījumu.

Skolēni ne tikai padziļināti iepazīstas ar vienu no Raiņa kanoniskākajiem darbiem, bet arī attīsta radošumu, fantāziju, ritma izjūtu, interesi par literatūru un muzicēšanu, kā arī intuitīvi gūst priekšstatu par to, kā aizraujošā veidā var apvienot klasisko ar mūsdienīgo.

Komiksa mākslas iepazīšanas nodarbība “No maziem varoņiem pie lieliem stāstiem”

Piedāvā: Kultūras attīstības biedrība “Tapala lapa”

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienes norise

Kontaktinformācija: Kristīne Timermane, e-pasts: timermane.kristine@gmail.com, tel. nr.: 29365931

Mērķauditorija: 1.–9. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/komiksa-makslas-iepazisanas-nodarbiba-no-maziem-varoniem-pie-lieliem-stastiem/>

Komikss jeb attēlstāsts Latvijā ir mazāk zināma radošās izpausmes forma, bet pasaulē daudz plašāk sastopama. Visbiežāk tā apvieno tekstu un attēlu, taču komiksa izpausmes veidi var būt ļoti dažādi. Komiksu var gleznot, tas var būt melnbalts, tajā iespējami dialogi, bet tikpat labi arī dzejoli iespējams pārvērst komiksā.

Sarunu par komiksu kā mākslas formu, to veidojošajiem elementiem un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem vada rakstnieks Roberts Vilsons, sarunā atklājot, kas ir komikss, kas ir varonis, kas ir dialogs, sižets, panelis un kā visas šīs zināšanas vislabāk pielietot pašam savā radošajā darbā. Savukārt māksliniece Lote Vilma Vītiņa uz tāfeles rada komiksu, teoriju īstenojot praksē un klātesošos iedvesmojot radīt pašiem.

Pirmajā brīdī var likties, ka uzzīmēt komiksu ir ļoti sarežģīti, taču soli pa solim, strādājot ar vienkāršiem zīmēšanas un radošās rakstības uzdevumiem, caur rotaļu atraisot iztēli, iepazīsim komiksa rašanās procesu no ieceres līdz gatavam darbam.

Ekspozīcijas “Grāmata Latvijā” iepazīšana

Piedāvā: Latvijas Nacionālā bibliotēka

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienes norise

Kontaktinformācija: LNB “Grāmata Latvijā” administrācija, e-pasts:

gramata.latvija@lnb.lv, tel. nr.: 26420065

Mērķauditorija: 1.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/ekspozicijas-gramata-latvija-iepazisana/>

Skolēni ekspozīcijas ietvaros iepazīst stāstu par grāmatas kā medija attīstību no pirmsākumiem līdz mūsdienām. Ekspozīcija sniedz ieskatu Latvijas grāmatniecības vēsturē un piedāvā dažādas līdzdarbošanās iespējas, rosinot ikvienam aizdomāties par savām attiecībām ar lasīšanu.

Saruna tiek pielāgota skolēnu vecumposmam un interesēm. Sākumskolēni iepazīst ekspozīciju, izmantojot āķīgu uzdevumu grāmatiņu.

Ekspozīcijas iepazīšana integrējama kultūras izpratnes, kā arī sociālās un pilsoniskās jomas mācību saturā. Apmeklējumu var pielāgot klases specifiskajām mācīšanās vajadzībām, iepriekš vienojoties.

Nodarbība “Imanta Ziedoņa “Dzintarainā pasaka””

Piedāvā: Ziedoņa klase

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienes norise

Kontaktinformācija: Alise Zeidaka, e-pasts: ziedonaklase@fondsviegli.lv, tel. nr.: 26390107

Mērķauditorija: 1.–4. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/nodarbiba-imanta-ziedona-dzintaraina-pasaka/>

Nodarbības mērķis ir veicināt sākumskolas skolēnu zināšanas par Imanta Ziedoņa personību un literāro daiļradi, īpaši izceļot “Krāsainās pasakas” un tieši “Dzintaraino pasaku”, kā arī rosināt interesi par literatūru, attīstīt lasītprasmi un veicināt vizuālās mākslas uztveršanu, izmantojot jaunās ilustratores Rebekas Lukošus veidotos vizuālos materiālus.

Nodarbības vadītājs lasa pasakas fragmentus un iepazīstina skolēnus ar galveno varoni – kurmīti –, veido viņa portretu, seko līdz kurmjņa ceļam uz ezeru, iepazīst pasakas tēlu emocijas un tiem piemītošās īpašības, diskutējot un reflektējot par dzirdētajiem pasakas varoņiem, pasakas saturu un veidojot savas ilustrācijas īpaši izveidotās darba burtnīcās.

Nodarbībai iespējams turpinājums skolotāja vadībā – skolēniem ir iespēja veidot savus komiksus ar pasaku tēliem no “Krāsainajām pasakām” – Zilo cerību zirgu, Guntiņu un citiem.

Radoša tikšanās ar rakstnieci Lauru Vinogradovu par Ziemeļkurzemes dzeju “Tā viss i dzīv”

Piedāvā: Rakstniece Laura Vinogradova

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienes norise

Kontaktinformācija: Laura Vinogradova, e-pasts: laur.vinogradova@gmail.com, tel. nr.: 20065411

Mērķauditorija: 10.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/radosa-tiksanas-ar-rakstnieci-lauru-vinogradovu-par-ziemelkurzemes-dzeju-ta-viss-i-dziv/>

Tikšanās laikā rakstniece Laura Vinogradova ar tāmnieku dzejas palīdzību mudinās jauniešus meklēt atbildi uz jautājumu – vai dialekti mūs vieno vai šķir?

Rakstniece ir dzimusi mazā lauku pagastā Ventspils pusē. Viņas pirmā valoda bija latviešu valoda tāmnieku dialektā. Tāmnieku dialektu sauc arī par lībisko izloksni un tajā runā cilvēki Ziemeļkurzemē. Lai gan nu jau vairākus gadus rakstniece dzīvo Rīgā, savu dzimto dialektu viņa nav aizmirsusi.

Tikšanās laikā runātā dzeja rosinās jauniešus domāt par dzīves pieredzes nozīmi personības attīstībā, par lauku un pilsētas ietekmi uz cilvēkiem, kā arī dalīties ar stāstiem par dzejas tapšanu.

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Vecā ortogrāfija un kaligrāfija latviešu rakstībā”

Piedāvā: Liepājas muzejs

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienes norise

Kontaktinformācija: Inga Zīverte, e-pasts: inga.ziverte@liepaja.lv, tel. nr.: 29605223

Mērķauditorija: 7.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/muzejpedagogiska-nodarbiba-veca-ortografija-un-kaligrafija-latviesu-rakstiba/>

Mujejpedagoģiskās nodarbības mērķis ir iepazīstināt skolēnus ar Liepājas muzeja vēsturiskajās ekspozīcijās apskatāmajiem dokumentiem, kā arī muzeja krājumā esošajām grāmatām, sniedzot ieskatu un zināšanas par kaligrāfiju. Nodarbībā izmantoti Liepājas muzeja arhīvā pieejami dokumenti un grāmatas un skolēniem ir iespēja senos tekstus aplūkot tuvāk – izlasīt un atdarināt rakstos.

Nodarbības praktiskajā daļā skolēni izzinās kaligrāfijas pamatiemaņas, rakstot ar spalvu un tinti, kā arī izmantojot kaligrāfiskos marķierus. Tas var aicināt skolēnus novērtēt sava rokraksta unikalitāti un māksliniecisko vērtību, motivējot to lietot regulārāk. Skolēni arī iepazīsies ar grafoloģijas pamatidejām, un aicināti veikt secinājumus, vai viņu rokraksts kaut ko spēj liecināt par viņu personību.

Liela daļa Liepājas muzeja krājuma materiālu ir rakstīts teksts. Šie teksti ir gan latviešu, gan vācu valodā un ataino laikmeta rokrakstu, kā arī iespiedtekstā izmantotos bloka burtus – fraktūru. Vēsturnieki jau attīstījuši iemaņas šos tekstus izlasīt, iepazīt vēstures liecības nepastarpināti, tomēr pārējiem šis laikmets aizvien vairāk paliek pagātnē un senāks rokraksts ir grūti saprotams.

Radošā darbnīca “Grāmatu iesiešana”

Piedāvā: Latvijas Nacionālā bibliotēka

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kontaktinformācija: LNB “Grāmata Latvijā” administrācija, e-pasts: gramata.latvija@lnb.lv, tel. nr.: 26420065

Mērķauditorija: 1.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/radosa-darbnica-gramatu-iesiesana/>

Grāmatu iesiešanas darbnīcā skolēni paši iesien savu miniatūrgrāmatiņu – sašuj iekšlapas, izgatavo vāku un sastiprina tos kopā. Darbnīcā skolēni praktiski darbojas, sekojot muzejpedagoga instrukcijām un vizuālai prezentācijai. Norise veidota Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) pastāvīgās ekspozīcijas “Grāmata Latvijā” izglītojošās programmas “Virtakas klase” ietvaros.

Lai izveidotu grāmatas sējumu, darbnīcas dalībniekiem jābūt gataviem strādāt ar lielu pacietību un precizitāti. Grāmatas iesējuma sarežģītība tiek piemērota atkarībā no skolēnu vecuma.

Eduarda Veidenbauma muzeja “Kalāči” patstāvīgās ekspozīcijas “Vairāk gaismas!” iepazīšana

Piedāvā: Eduarda Veidenbauma memoriālais muzejs “Kalāči”

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kontaktinformācija: Baiba Roze, e-pasts: baiba.roze@cesunovads.lv, tel. nr.: 25601677

Mērķauditorija: 8.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/eduarda-veidenbauma-muzeja-kalaci-patstavigas-ekspozicijas-vairak-gaismas-iepazisana/>

Muzeja speciālista pavadībā skolēni aplūko pamatekspozīciju “Vairāk gaismas!”, kura atklāj trīs nozīmīgas tēmas Eduarda Veidenbauma daiļrades un dzīves kontekstā.

“Dzejnieks” atklāj, kāpēc Eduards Veidenbaums ir tik nozīmīgs latviešu literatūrā, kāpēc Eduardu Veidenbaumu sauc par latviešu modernās dzejas aizsācēju. Šo tēmu, ilustrē video, kurā caur animāciju kustībā iedzīvināti Eduarda Veidenbauma dzejoļi, sniedzot pavisam jaunu dzejas pieredzi.

“Modinātājs” ļauj iepazīt to Eduarda Veidenbauma personības šķautni, kas ir ļoti nozīmīga, bet mazāk pieminēta. Eduards Veidenbaums bija ģeniāls cilvēks, kuram bija ļoti svarīgi izglītoties un izglītot. Šajā eksplozijas daļā var iepazīt viņa izglītības ceļu, zinātnisko darbību, vērtības. Vērtības, ko savos rakstos pauž Eduards Veidenbaums, var atklāt, klausoties šodienas Eduards Veidenbauma “vienaudzū” runas, kas atklāj viņa vērtības šodienas kontekstā.

“Cilvēks” – caur krājuma priekšmetiem, audio un video performancēm, vēstulēm – ir iespēja iepazīt Eduarda Veidenbauma neprasto personību, attiecības ar līdzcilvēkiem, gūt ieskatu, kas veidoja šo jauno, talantīgo cilvēku. Tēma, ļauj skolēniem ne tikai iepazīt Eduardu Veidenbaumu, bet uzsākt sarunu par sevi, savām vērtībām, attiecībām ar citiem.

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Ojāra Vācieša dzejas portfelis”

Piedāvā: Ojāra Vācieša muzejs

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; digitāla norise

Kontaktinformācija: Dace Micāne-Zālīte, e-pasts: vacietis@memorialiemuzeji.lv, tel. nr.: 67619905

Mērķauditorija: 5.–12. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/muzejpedagogiska-nodarbiba-ojara-vaciesa-dzejas-portfelis/>

Nodarbības laikā skolēni, interaktīvi iesaistoties procesā, aplūko Ojāra Vācieša dzejas vērtības. Tās centrā ir 21 mākslinieciski radīta “Vērtību karte” jeb 21 dzejoļa cikls, kur vienā lapas pusē ir lasāms Ojāra Vācieša dzejolis, bet otrā pusē attēlu kolāžā vizualizēta kāda Ojāra Vācietim nozīmīga personīgā vērtība, piemēram, māte, dzimta, ceļš, dzimtā puse, Gauja, zvaigznes, mīlestība, horizonts, sirdsapziņa un citas.

Kopīgā sarunā ar nodarbības vadītāju pie “Dzejas galda” iepazīstot vērtību kartes, to saturu un vizuālo kodu, skolēni atlasa piecas sev tuvākās vērtības, kuras personīgi nozīmīgas šobrīd. Radot piecu dzejoļu kompozīciju, skolēni aicināti ar to iepazīstināt citus, lai ieklausītos dzejas vēstījumā un iepazītu Ojāra Vācieša vērtību orientierus. Līdzās skolēni iepazīstas ar audiovizuāla Mūzikas un drāmas telpas “OratoriO” dzejas uzveduma “Mans dēls Ojārs Vācietis” tēlojumu ar aktrisi Rēziju Kalniņu, kur dzirdami arī Ojāra Vācieša balss ieraksta fragmenti, piedāvājot piemēru, kā iespējams veidot māksliniecisku dzejas kompozīciju.

Nodarbība ir iespēja izjust Ojāra Vācieša biogrāfijas un dzejas saites tieši viņa mājās Pārdaugavā, kur saglabāta autentiska Ojāra Vācieša ģimenes vide. Dzejnieka bibliotēka atspoguļo plašo interešu loku ne tikai literatūrā, bet arī zinātnē, dabas zinībās un mūzikā. Muzeja krājuma priekšmeti stāsta par 60.–80. gadu dzīves laiku un stilu Rīgā, kā arī par Ojāra Vācieša ciešajām saitēm ar viņa dzimto pusi – Trāpeni Ziemeļvidzemē.

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Rokrakstu mednieki”

Piedāvā: Latvijas Nacionālais rakstniecības un mūzikas muzejs

Norises laiks: Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kontaktinformācija: Liena Šmukste, e-pasts: komunikacija@rmm.lv, tel. nr.: 67509263

Mērķauditorija: 5.–9. klase

Plašāk: <https://latvijasskolassoma.lv/norise/muzejpedagogiska-nodarbiba-rokrakstu-mednieki/>

Nodarbības laikā skolēni aplūko dažādu rakstnieku rokrakstus un, balstoties uz saviem un grafoloģijas speciālistu secinājumiem, mēģina veidot rokraksta autora “portretu”.

Skolēni pārrunā rokrakstu nozīmi muzeja darbā un pārdomā, ko par cilvēku stāsta viņa rokraksts.

Citi noderīgi resursi

Iepazīstoties ar literatūras un grāmatniecības nozari plašāk, aicinām ielūkoties vairākos informatīvos materiālos:

- Par [literatūru Latvijā](#) lasiet Nacionālajā enciklopēdijā.
- [Informācija par Latvijas literatūras nozares](#) statistiku, jaunumiem un stratēģiju apkopta Kultūras ministrijas tīmekļvietnē.
- Nacionālās literatūras krājumu veido, mūžīgu glabāšanu un tā ilglaicīgu pieejamību nodrošina Latvijas Nacionālā bibliotēka: www.lnb.gov.lv.
- Latvijas kultūras kanonā ietvertas 14 [literatūras nozares vērtības](#).
- [Digitālā bibliotēka](#) ir pieeja vairāk nekā 3,8 miljoniem digitālo satura vienību – Latvijas arhīvu, muzeju, bibliotēku, organizāciju, kopienu un privātpersonu uzkrātajiem attēliem, dokumentiem, periodiskajiem izdevumiem, grāmatām, kartēm, muzeju priekšmetiem, gleznām, notīm, kinofilmām, skaņas un video ierakstiem.
- LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta pētnieki jau 10 gadus veido literatūras nozares virtuālo resursu – [vortālu www.literatura.lv](http://vortalu.www.literatura.lv), kura pamatā ir apjomīga un lietpratīgi izveidota Latvijas literatūras darbinieku un literāro darbu datubāze no 16. gadsimta līdz mūsdienām.
- Latvijas Nacionālā rakstniecības un mūzikas muzeja dažādi resursi apkopoti muzeja tīmekļvietnē www.rnmm.lv.
- Augstākais Latvijas valsts apbalvojums literatūrā ir “[Latvijas Literatūras gada balva](#)”.
- Ikgadējā [grāmatu mākslas konkursa “Zelta ābele”](#) mērķis ir veicināt Latvijas grāmatu izdevēju profesionālā un mākslinieciskā līmeņa izaugsmi, popularizēt grāmatas un lasīšanas kultūru, godināt Latvijā izdoto grāmatu veidotājus – māksliniekus, poligrāfijas uzņēmumus, izdevniecības un autorus.
- Latviešu literatūras interneta bibliotēkā atrodama 80 latviešu un cittautu autoru darbu kolekcija, audiolasītava u.c. resursi: www.letonika.lv.
- “[3td E-grāmatu bibliotēka](#)” ir pakalpojums, kas reģistrētajiem pašvaldību publisko bibliotēku lietotājiem piedāvā bez maksas lasīt e-grāmatas tiešsaistē mobilajā ierīcē vai datorā.
- [Latvijas Rakstnieku savienība](#) apvieno profesionālus latviešu rakstniekus, literatūrzinātniekus, kritiķus un tulkotājus, kas dzīvo Latvijā vai ārpus Latvijas robežām, un vietējos cittautu autorus.
- [Latvijas Grāmatizdevēju asociācija](#) ir sabiedriska organizācija, kurā brīvprātīgi apvienojušies 30 profesionāli Latvijas grāmatizdevēji, lai veicinātu prognozējamu izdevējdarbības nozares attīstību.
- [PEN klubs](#) ir Vispasaules rakstnieku, dzejnieku un izdevēju savienība, starptautiska organizācija. Kluba mērķis ir veicināt sadarbību starp rakstniekiem visā pasaulē un aizstāvēt viņu tiesības. Latvijā PEN klubs pastāvējis kopš 1928. gada.
- Ar Latvijas literatūras popularizēšanu ārvalstīs nodarbojas [platforma “Latvian Literature”](#).
- [Latvijas Bibliotēku portāls](#) ir bibliotēku nozares profesionālās informācijas tīmekļa resurss, sniedzot vispārīgu ieskatu bibliotēku nozares aktualitātēs, atspoguļojot bibliotekārā darba daudzveidību un veicinot izpratni par dažādiem bibliotekārā darba procesiem.
- Sabiedrisko mediju atskaņotājā “[Replay.lv](#)” pieejams [dokumentālo raidījumu cikls “Literatūra”](#), kas apskata latviešu literatūru no sendienām līdz mūsdienām.
- [Literatūras un filozofijas žurnāla “Punctum”](#) mērķis ir veicināt un kritiski izvērtēt latviešu oriģinālo un tulkoto literatūru, kā arī reflektēt par plašākām kultūras un mākslas norisēm.
- Norišu kopas “[Latviešu grāmatai 500](#)” apjomīgajā piecu gadu (2021–2025) programmā izcelti nozīmīgākie procesi, kas reiz iekustināja latviešu rakstītā un iespīestā vārda izplatību.

- [#laikslasīt](#) ir lasīšanas un lasītprīka veicināšanas iniciatīva, kuras mērķis ir atgādināt un iedrošināt cilvēkus ikdienā meklēt un atrast laiku lasīšanai.
- Kopš 1966. gada ne tikai Rīgā, bet visā Latvijā notiek dažādi Dzejas dienu pasākumi [Starptautiskā dzejas festivāla](#) pasākumi ilgst apmēram 21 dienu, notiek gan dzejas lasījumi, gan tikšanās ar dzejniekiem. Kopš 1996. gada par gada labāko dzejas grāmatu tiek pasniegta [Dzejas dienu balva](#).
- [“Prozas lasījumi”](#) ir starptautisks literatūras festivāls, kas ik gadu decembra sākumā notiek Rīgā, kura laikā bibliotēkās, muzejos, galerijās, kultūrtelpās, kafejnīcās, bāros vai arī stacijās, tramvajos un brīvā dabā ar savu jaunāko darbu lasījumiem uzstājas dažādu paaudžu Latvijas rakstnieki un viesautori no Baltijas un citām valstīm.
- [Rakstīšanas festivāls “Rakstivāls”](#) aicina atklāt rokrakstu un rakstības veidu dažšķautņainību, dažādību un to satikšanās vietas.

* * *

Atgādnē praktiskai lietošanai:

- Visplašākā informācija par programmā rekomendētajām kultūras norisēm atrodama [programmas mājaslapas katalogā](#).
- Mājaslapas katalogā var nebūt norādītas:
 - visas valsts kultūras iestāžu (tas ir, valsts kapitālsabiedrību teātru, koncertiestāžu, muzeju u. c.) piedāvātās norises, taču tās ir iekļautas programmas saturā un atrodamas konkrēto institūciju mājaslapās.
 - īslaicīgi notiekošās kultūras norises (izstādes, vienu vai dažas reizes notiekoši koncerti utt.), kuru apmeklēšana jāaskaņo, sazinoties ar programmas komandu.
- Pedagogi lemj par katras konkrētās norises atbilstību noteiktai vecumgrupai un sasaisti ar mācību un audzināšanas darbu.
- Aktuālāko norišu izlases atrodamas ikmēneša jaunumu lapās, kas arī pieejamas [mājaslapā](#).
- Mājaslapas [aktualitāšu sadaļā](#) atrodama informācija par aktuālajām kultūras norisēm un skolēnu atsauksmes.
- Pašas jaunākās ziņas, foto un videomateriāli atrodami programmas “Latvijas skolas soma” sociālo mediju kontos “Facebook” <https://www.facebook.com/latvijasskolassoma>, “Instagram” <https://www.instagram.com/latvijasskolassoma/> un “X” https://x.com/LV_skolas_soma, kā arī programmas YouTube kanālā <https://www.youtube.com/@latvijasskolassoma>. Sociālajos medijos aicinām pievienot savu vērtējumu komentāru sadaļās vai dalīties ar kādu no ierakstiem un savu pieredzi.

Par norisēm, kas nav atrodamas nevienā no šiem resursiem, jāpārlicinās, vai tās atbilst programmas mērķim, sazinoties ar programmas “Latvijas skolas soma” komandu, rakstot uz e-pastu: pasts@latvijasskolassoma.lv.

Programmas YouTube kanālā <https://www.youtube.com/@latvijasskolassoma> ievietoti arī iepriekšējo gadu semināros, konferencēs un forumos sniegtie pedagogu un kultūras nozares ekspertu pieredzes stāsti un lekcijas, t.sk., programmas atklāšanas koncerta ieraksts, kā arī citi audiovizuālie resursi un metodiskie materiāli.